

Sygn. akt V ACa 492/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2019r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Karczyńska – Szumilas (spr.)
-----------------	---

Sędziowie: SA Mariusz Wicki

del. SSO Elżbieta Milewska - Czaja

Protokolant: sekretarz sądowy Ewelina Gruba

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2019r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko Teatrowi (...) w T.

o ochronę praw autorskich

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 13 czerwca 2018 r., sygn. akt I C 1105/17

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie I. (pierwszym) o tyle tylko, że eliminuje z jego treści wskazanie na wykorzystywanie elementów scenografii zaprojektowanej przez powoda poza spektaklem teatralnym pt.,, B. M.. (...)”;

b) w punkcie II. (drugim) o tyle tylko, że eliminuje z treści oświadczenia, które pozwany ma opublikować wskazanie na reprezentację pozwanego, wykorzystywanie bez zgody powoda scenografii oraz wykorzystywanie bez zgody powoda kostiumów jego autorstwa, stworzonych do sztuki pt.,, B. M.. (...)” w innych przedstawieniach Teatru i nakazuje pozwanemu opublikowanie w sposób opisany w zaskarżonym wyroku oświadczenia następującej treści : „Teatr (...) w T. przeprasza Pana J. M. za wykorzystywanie bez jego zgody kostiumów jego autorstwa stworzonych do sztuki pt.,, B. M.. (...)” w innych przedsięwzięciach Teatru, czym Teatr naruszył autorskie prawa majątkowe i osobiste Pana J. M. do stworzonych przez niego dzieł” .;

c) w punkcie III. o tyle tylko, że w miejsce kwoty 17.500 (siedemnaście tysięcy pięćset) złotych zasądza kwotę 15.000 (piętnaście tysięcy) złotych;

2. w pozostałym zakresie apelację oddala;

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Mariusz Wicki SSA Teresa Karczyńska – Szumilas del. SSO Elżbieta Milewska – Czaja

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 492/18

UZASADNIENIE

Powód J. M. domagał się nakazania pozwanemu Teatrowi (...) w T. zaniechania dokonywania naruszeń jego osobistych i majątkowych praw autorskich, poprzez zaniechanie jakiegokolwiek wykorzystywania elementów scenografii oraz kostiumów zaprojektowanych przez powoda na podstawie umowy o dzieło z 13 września 2010 r. numer (...), poza spektaklem teatralnym „B. M.. (...)”, nakazanie pozwanemu opublikowania w wydaniu powszednim Dziennika (...) na stronie ogłoszeniowej, w ramce o formacie 10 centymetrów na 8 centymetrów, czarną czcionką Times (...) na białym tle oświadczenia o treści: „Teatr (...) w T. reprezentowany przez dyrektora Z. L. przeprasza Pana J. M. za wykorzystanie bez jego zgody kostiumów i scenografii jego autorstwa stworzonych do sztuki pt. „B. M.. (...)” w innych przedstawieniach i przedsięwzięciach Teatru, czym Teatr naruszył autorskie prawa majątkowe i osobiste Pana J. M. do stworzonych przez niego dzieł” – w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku, nakazania zwrotu nośników, na jakich utrwalone zostały utwory oraz zasądzenia o pozwanego kwoty 35.000 zł wraz z odsetkami liczonymi od 6 września 2016 r.

W odpowiedzi na pozew pozwany Teatr (...) w T. wniósł o oddalenie powództwa, zaprzeczając aby dokonał naruszenia praw autorskich powoda, powołując się na wskazany przepisem art. 33³ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych dozwolony użytek utworu oraz podnosząc, że powód nie wykazał wysokości dochodzonego odszkodowania.

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z 13 czerwca 2018 r. nakazał pozwanemu zaniechanie dokonywania naruszeń osobistych i majątkowych autorskich prawa powoda poprzez zaniechanie jakiegokolwiek wykorzystywania elementów scenografii oraz kostiumów zaprojektowanych przez powoda na podstawie umowy o dzieło z 13 września 2010 r. numer (...), poza spektaklem teatralnym pt. „B. M.. (...)”, ponadto nakazał pozwanemu jednokrotne opublikowanie w wydaniu powszednim Dziennika (...) na stronie ogłoszeniowej, w ramce o formacie 10 centymetrów na 8 centymetrów, czarną czcionką Times (...) na białym tle oświadczenia o treści: „Teatr (...) w T. reprezentowany przez dyrektora Z. L. przeprasza Pana J. M. za wykorzystanie bez jego zgody kostiumów i scenografii jego autorstwa stworzonych do sztuki pt. „B. M.. (...)” w innych przedstawieniach i przedsięwzięciach Teatru, czym Teatr naruszył autorskie prawa majątkowe i osobiste Pana J. M. do stworzonych przez niego dzieł” – w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku, zasądził na rzecz powoda od pozwanego kwotę 17.500 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 6 września 2016 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania. Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 13 września 2010 r. pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy o dzieło, na podstawie, której powód zobowiązał się do zaprojektowania scenografii, nadzoru autorskiego, serwisu fotograficznego oraz projektu plakatu i programu do przedstawienia „B. M.. (...)”, za co miał otrzymać wynagrodzenie w kwocie 18.681 zł.

Powód nigdy nie wyrażał zgody na wykorzystania kostiumów zaprojektowanych do spektaklu „B. M.. (...)” poza spektaklem, którego dotyczyła umowa. W trakcie S. F. 2012 r. w dniach od 4 do 16 lipca 2012 r. aktorzy i inni pracownicy pozwanego wystąpili w kostiumach stworzonych przez powoda w ramach innych spektakli i przedstawień, bez zgody autora i po uprzednim dokonaniu zmiany istotnych elementów kostiumów.

W dniu 11 kwietnia 2013 r. aktorzy pozwanego wystąpili w kostiumach zaprojektowanych przez powoda do spektaklu (...) podczas spotkania z gościem honorowym Festiwalu S. (...) w T.. Aktorzy otrzymali wynagrodzenie za udział w Festiwalu.

Aktorzy pozwanego wystąpili w strojach zaprojektowanych przez powoda w trakcie „Narodowego czytania (...)” 7 września 2013 r. Doszło wówczas do naruszenia integralności utworu, aktorzy występowali bez peruk. Aktorzy otrzymali wynagrodzenie za udział w imprezie.

Podczas XX Międzynarodowego Festiwalu (...) w T. w dniu 12 października 2013 r. aktorzy pozwanego wystąpili w kostiumach stworzonych przez powoda w ramach innych spektakli i przedstawień, za co otrzymali wynagrodzenie.

W dniu 7 grudnia 2013 r. podczas otwarcia nowego mostu w T. aktorzy pozwanego wystąpili w kostiumach stworzonych przez powoda bez jego zgody, poza spektaklem, w odmiennej scenografii. Aktorzy śpiewali piosenki dla dzieci niezwiązane ze spektaklem. Naruszona została forma kostiumów, albowiem aktorzy nałożyli na kostiumy nakrycia wierzchnie. Aktorzy otrzymali wynagrodzenie za uczestnictwo w otwarciu mostu. W trakcie otwarcia mostu, była możliwość zwiedzania mostu, były punkty gastronomiczne. Nazwisko powoda, jako autora kostiumów, nie była zakomunikowane w jakikolwiek sposób.

Podczas otwarcia Centrum (...) (...) w T. w dniu 30 listopada 2015 r. aktorzy Teatru (...) wystąpili w kostiumach ze spektaklu odgrywając kilka scen ze spektaklu, bez scenografii i w odmiennym oświetleniu.

W dniach od 1 stycznia do 1 lutego 2016 r. aktorzy Teatru (...) wystąpili w kostiumach stworzonych przez J. M. w D., za co otrzymali wynagrodzenie. Kostiumy męskie zostały wykorzystane przez aktorów odgrywających role damskie. Kostiumy zostały wykorzystane w zmienionej formie, poza spektaklem, bez zgody powoda.

Właścicielem kostiumów stworzonych przez powoda jako nośników jest pozwany. Pozwany zakupił materiały do stworzenia kostiumów, zostały one uszyte w jego pracowni.

Powód o pierwszym fakcie naruszenia jego praw autorskich dowiedział się w grudniu 2013 r. od aktorów pozwanego; zwracał uwagę dyrektorowi pozwanego, aby nie wykorzystywał kostiumów poza spektaklem, do innych celów niż zostały stworzone.

W dniu 24 sierpnia 2016 r. powód skierował wezwanie do zaniechania naruszeń osobistych i majątkowych praw autorskich oraz usunięcia skutków tych naruszeń, doręczone pozwanemu w dniu 29 sierpnia 2016 r.

Z dalszych ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy wynika, że wynagrodzenie rynkowe płacone za jednorazową licencję wynosi od 10 % do ponad 12 % umówionego wynagrodzenia za stworzenie dzieła. Średnie wynagrodzenie dla scenografa za realizację scenografii do jednego przedstawienia wynosi od 5.000 zł do 30.000 zł, a nawet 50.000 zł, w zależności od stopnia trudności, budżetu teatru, czy wkładu pracy i renomy scenografa. Kostiumy zaprojektowane przez powoda są unikalne i stanowią samodzielne dzieło.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny w sprawie ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, zeznania świadków oraz przesłuchania stron.

Sąd Okręgowy stwierdził, że nie stanowiło przedmiotu sporu, że kostiumy stworzone przez powoda oraz pozostałe elementy scenografii i oświetlenie stanowiły utwory w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Sąd Okręgowy uznał, że strony niniejszego procesu zawarły umowę licencji niewyłącznej, na podstawie, której pozwany miał prawo do eksploatacji dzieła wyłącznie w zakresie wykorzystania go w ramach przedstawienia „B. M. (...)”. Biorąc pod uwagę art. 41 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Sąd Okręgowy uznał, że umowa ta jest wadliwa w tym znaczeniu, że nie precyzuje pól eksploatacji utworu, których dotyczy uprawnienie do

korzystania w ramach licencji, jednakże wskazane w przepisie art. 65 § 2 k.c. cel i zamiar stron nie budzi wątpliwości, co do tego, jakie pole eksploatacji utworu w postaci spornych kostiumów, było przedmiotem umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwany na podstawie umowy licencyjnej z 13 września 2010 r. był uprawniony do korzystania z utworów stworzonych przez powoda wyłącznie w ramach spektaklu „B. M. (...)”, przy poszanowaniu integralności stworzonego utworu.

Pozwany przedłożył inne zawarte przez siebie umowy o dzieło, wywodząc, że na ich podstawie w pełni korzystał z utworów, stanowiących przedmiot kontraktów oraz, że we wszystkich umowach wynagrodzenie obejmowało również zapłatę za przeniesienie autorskich praw majątkowych. Umowy te jednak, odmiennie niż umowa zawarta przez strony niniejszego sporu, wprost przewidywały przeniesienie autorskich praw majątkowych. Strona pozwana powoływała się również na okoliczności związane z dozwolonym użytkowaniem, jako uzasadnienie faktu wykorzystywania utworów powoda poza spektaklem „B. M. (...)”, jednakże w ocenie Sądu Okręgowego nie wykazała legalności podjętych działań oraz nie przedstawiła szerszej argumentacji dotyczącej poszczególnych przesłanek dozwolonego użytku dzieła, zaś przy każdym jego przejawie ma zastosowanie przepis art. 34 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zgodnie, z którym można korzystać z utworów w granicach dozwolonego użytku pod warunkiem wymienienia imienia i nazwiska twórcy oraz źródła, a nadto zasada zachowania integralności utworu i rzetelnego jego wykorzystania.

W ocenie Sądu Okręgowego wskazane przez powoda przypadki wykorzystywania stworzonych przez niego utworów, w żaden sposób nie mieściły się w granicach dozwolonego użytku. Pozwany powołał się na swoją promocję za granicą, czego nie można było uznać za reklamę publicznie dostępnej wystawy lub publicznej sprzedaży utworów. Zakres korzystania z utworów jest limitowany w ten sposób, że może się on odbywać tylko „w celu reklamy sprzedaży” utworu, może być ponadto „uzasadniony promocją sprzedaży” i nie może dotyczyć „innego handlowego wykorzystania”. Cel w postaci reklamy sprzedaży jest osiągnięty, gdy przekaz reklamowy dotyczy tylko sprzedaży konkretnych utworów (a nie innych przedmiotów), nie zaś wydarzeń towarzyszących sprzedaży czy działalności podmiotu organizującego sprzedaż.

W realiach stanu faktycznego niniejszej sprawy pozwany nadto wprost przyznawał, że autorstwo powoda nie było podawane do wiadomości, zaś powołując się na brak takiego zwyczaju, okoliczności tej nie wykazał.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie ulegało również wątpliwości, że pozwany nie zachował obowiązku poszanowania integralności utworów, kostiumy były wykorzystywane przy zmienionej scenografii, oświetleniu, kostiumy męskie były wykorzystywane przez kobiety.

Sąd Okręgowy stwierdził, że także wykorzystanie strojów zaprojektowanych przez powoda podczas Dni (...) oraz Narodowego Czytania (...) nie mieściło w ramach dozwolonego użytku określonego w przepisie art. 31 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych; i w tym zakresie pozwany, w ocenie Sądu Okręgowego, nie wykazał przesłanek dozwolonego użytku, zwłaszcza że zeznań świadków – aktorów pozwanego wynikało, że otrzymywali oni wynagrodzenie za udział w tych przedsięwzięciach. Za oficjalne uroczystości państwowe nie mogą być uznane uroczystości organizowane wprawdzie przez władze publiczne, których celem jest jednak bądź to promocja danego miejsca (miasta, regionu), bądź zapewnienie rozrywki uczestnikom takiego wydarzenia, wobec czego wskazane wydarzenia nie mieściły się w ramach pojęcia oficjalnych uroczystości organizowanych przez władze publiczne.

Odnosząc się do treści przepisu art. 32 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwany nie udowodnił faktu nieuzyskania korzyści majątkowej, ale przede wszystkim w badanych przypadkach korzystania z dzieła powoda nie doszło do jego „wystawienia” w rozumieniu przepisu art. 32 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wystawienie jest polem eksploatacji mającym znaczenie dla utworów z dziedziny sztuk plastycznych, utworów architektonicznych, fotografii, map, utworów wzornictwa przemysłowego, listów, partytur muzycznych itp., a zatem każdego utworu, którego eksploatacja może polegać na umożliwieniu bezpośredniego dostępu do dzieła w celu jego „oglądania”. Pozwany nie wykorzystywał dzieł w ramach „wystawienia”,

lecz w ramach innych spektakli, jubileuszów, koncertów, warsztatów, festiwali, czego z całą pewnością nie można było uznać za „wystawę”.

Mając na względzie powołane argumenty natury prawnej i faktycznej Sąd Okręgowy uznał, że doszło do naruszenia majątkowych i osobistych praw autorskich powoda do kostiumów stworzonych do spektaklu „B. M. (...)”, zatem istniały podstawy do uwzględnienia roszczeń powoda wynikających z tego faktu.

Podstawą prawną rozstrzygnięcia o roszczeniu o zaniechanie naruszeń Sąd Okręgowy uczynił przepis art. 79 ust. 1 pkt 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wskazując że pozwany jest dysponentem spornych kostiumów, a zatem istnieje rzeczywista możliwość powtórnego podjęcia przez niego działań zmierzających do naruszenia praw powoda, tym bardziej, że pozwany powoływał się na niczym nieuzasadniony zwyczaj wykorzystywania utworów.

Sąd Okręgowy uznał również za uzasadnione roszczenie o naprawienie szkody wynikającej z naruszenia autorskich praw majątkowych powoda, wskazując że powód wykazał bezprawność działania pozwanego, szkodę oraz związek przyczynowo - skutkowy między działaniem pozwanego a szkodą.

Ustalając wysokość należnego powodowi wynagrodzenia Sąd Okręgowy wskazał, na możliwość zastosowania art. 322 k.p.c. oraz konieczność wzięcia pod uwagę walorów artystycznych utworu, faktu że kostiumy stanowią samodzielne dzieło, niemal rzeźbę, mają unikalny charakter, sposobu ich wykorzystywania. Istotnym kryterium jest także okoliczność, jakie wynagrodzenie otrzymałby autor, gdyby osoba, która naruszyła jego prawa majątkowe, zawarła z nim umowę o korzystanie z utworu w zakresie dokonanego naruszenia.

Sąd Okręgowy ustalając należne twórcy wynagrodzenie kierował się również oświadczeniami jednostek kultury dotyczącymi średniego wynagrodzenia płaconego twórcy za poszczególne wykorzystanie dzieła poza polem eksploatacji określonym w licencji.

W ocenie Sądu Okręgowego, kwota wynagrodzenia wskazana przez powoda – 2.500 zł za poszczególne bezprawne wykorzystanie nie była wygórowana i na podstawie oceny opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności zasługiwała na uwzględnienie. Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie przepisu art. 79 ust. 1 pkt 3 a ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 17.500 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 6 września 2016 r. do dnia zapłaty, zaś w pozostałej części powództwo oddalił.

Sąd Okręgowy uznał także za uzasadnione żądanie publikacji przez pozwanego oświadczenia w prasie lokalnej na podstawie przepisu art. 79 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Sąd Okręgowy rozważał, czy uwzględnienie roszczenia o publikację oświadczenia nie będzie przejawem nadmiernej represji i miał na względzie fakt, że pozwany jest profesjonalnym podmiotem obrotu prawami autorskimi, instytucją kultury, która stale zajmuje się prawami twórców. Wykorzystywanie bez stosownych uprawnień dzieł twórców z powołaniem się na zwyczaj lub umowy zawierane z innymi twórcami w żadnej płaszczyźnie, w ocenie Sądu Okręgowego, nie mogło usprawiedliwiać takich zachowań. Sąd Okręgowy uwzględnił także fakt, że do większości naruszeń doszło w czasie imprez kulturalnych mających miejsce na rynku lokalnym i również publiczność ma prawo uzyskać informację na temat autora kostiumów, w których występowali artyści uświetniający imprezy, albowiem oświadczenie ma pełnić funkcję informacyjną oraz ma być środkiem działającym na świadomość społeczną i przyszłe wybory.

Sąd Okręgowy oddalił, na podstawie przepisu art. 79 ust. 4 a contrario ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, żądanie w zakresie nakazania zwrotu nośników na jakich utwory zostały utrwalone, to jest kostiumów zaprojektowanych przez powoda do przedstawienia „B. M. (...)”, które nadal pozostają w dyspozycji pozwanego, albowiem pozwany jest ich właścicielem.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na mocy przepisu art. 100, 102 k.p.c. i art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy wywiódł pozwany, zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo oraz w zakresie zniesienia kosztów procesu między stronami.

Skarżący zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy:

1. tj. **art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, dokonaną w sposób wybiórczy, sprzeczny z regułami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego, wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających, co skutkowało sprzecznością istotnych ustaleń faktycznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, wyrażającą się w:

a) przyjęciu, że strony umówiły się na zaprojektowanie przez powoda kostiumów i scenografii do spektaklu „B. M.. (...)” z zastrzeżeniem możliwości korzystania z kostiumów i scenografii tylko i wyłącznie razem oraz tylko i wyłącznie w celu wystawiania przez pozwanego spektaklu „B. M.. (...)”, w sytuacji gdy zadaniem powoda było m.in. zaprojektowanie kostiumów stanowiących osobny utwór oraz scenografii, a wskazanie w umowie tytułu spektaklu miało jedynie ukierunkować powoda co do wyglądu, charakteru i formy utworów,

b) całkowitym pominięciu okoliczności, że powszechnym zwyczajem w teatrach i innych instytucjach kultury jest wykorzystywanie elementów spektakli (lub innych utworów plastycznych) w wydarzeniach promujących teatr i wydarzeniach okołoteatralnych, co stanowi reklamę nie tylko dla danej instytucji, ale także dla spektaklu, z którego pochodzą rekwizyty lub kostiumy oraz dla ich autora,

c) uznaniu, że w dniu 30 listopada 2015 r. podczas otwarcia Centrum (...) (...) w T., występując w kostiumach zaprojektowanych przez powoda, aktorzy pozwanego działali bezprawnie, w sytuacji, gdy bezsprzeczne jest, że tego dnia aktorzy pozwanego odgrywali sceny ze spektaklu „B. M.. (...)”,

d) przyjęciu, że pozwany siedmiokrotnie naruszył prawa powoda poprzez wykorzystanie kostiumów jego projektu w celach innych, niż wystawienie sztuki „B. M.. (...)” i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda siedmiokrotności wynagrodzenia za wykorzystanie utworu, w sytuacji, gdy spośród siedmiu wydarzeń, podczas których wykorzystano kostiumy zaprojektowane przez powoda, jedno z wydarzeń polegało na wystawieniu scen ze sztuki „B. M.. (...)”;

e) uznaniu, że w dniach od 1 stycznia 2016 r. do 1 lutego 2016 r. aktorzy pozwanego wystąpili w kostiumach zaprojektowanych przez powoda w D. w sposób naruszający prawa autorskie powoda (kostiumy męskie noszone były przez aktorki), podczas gdy powód projektując kostium męski nie zastrzegł, że jedyną formą jego rzetelnego wykorzystania jest noszenie go przez mężczyzn, a ponadto w D. nie było możliwości korzystania z kostiumów damskich ze względu na kwestie religijno - polityczne, zatem aktorki pozwanego przez okoliczności obiektywne zmuszone były do założenia męskich kostiumów,

f) uznaniu, że korzystanie z kostiumów zaprojektowanych przez powoda w oderwaniu od zaprojektowanej i zrealizowanej przez niego scenografii stanowi naruszenie integralności utworu, w sytuacji gdy kostiumy stanowiły odrębne, samodzielne utwory, podobnie jak scenografia, a łącznie cały przedmiot umowy nie stanowił jednego utworu, zatem pozwany nie mógł naruszyć jego integralności,

g) przyjęciu, że autorstwo powoda nie było podawane do publicznej wiadomości przy korzystaniu z zaprojektowanych przez niego kostiumów, w sytuacji, gdy z zeznań dyrektora pozwanego oraz świadków wynika, że w dniu 30 listopada 2015 r. podczas otwarcia Centrum (...) (...) w T. nazwisko powoda zostało podane do publicznej wiadomości, jako autora scenografii i kostiumów,

h) przyjęciu, że pozwany bezwzględnie każdorazowo przy korzystaniu z utworów powoda powinien podawać jego nazwisko do publicznej wiadomości, w sytuacji, gdy z okoliczności każdego przypadku korzystania z kostiumów zaprojektowanych przez powoda wynika, że nie było to możliwe lub zwyczajowo przyjęte,

i) uznaniu, że każdorazowo o wykorzystaniu kostiumów decydował dyrektor pozwanego Z. L., podczas gdy z zeznań świadków wynika jednoznacznie, że inicjatywa korzystania z kostiumów zaprojektowanych przez powoda należała także do aktorów pozwanego,

j) uznaniu, że nakazanie pozwanemu publikacji w prasie oświadczenia nie będzie stanowiło nadmiernej represji wobec niego, w sytuacji, gdy:

- terminy i okoliczności korzystania z kostiumów zaprojektowanych przez powoda prowadzą do wniosku, że adresaci oświadczenia nie byłoby tożsami z ewentualną publicznością na wydarzeniach, podczas których wykorzystywane były kostiumy, zatem publikacja takiego oświadczenia jest całkowicie bezcelowa,

- oświadczenie publikowane w dzienniku ma charakter trwały i jest skierowane do nieograniczonej liczny odbiorców, natomiast korzystanie z utworów zaprojektowanych przez powoda miało charakter krótkotrwały i incydentalny, zatem takie oświadczenie nie byłoby proporcjonalne, ani adekwatne do ewentualnego naruszenia praw autorskich powoda,

k) błędnym uznaniu, że pozwany wykorzystywał bez zgody powoda kostiumy i scenografię jego autorstwa w innych przedstawieniach i przedsięwzięciach, w sytuacji, gdy żaden z dowodów przeprowadzonych w postępowaniu nie wskazywał, by pozwany wykorzystywał elementy scenografii, ani by pozwany wykorzystywał kostiumy zaprojektowane przez powoda w jakimkolwiek innym przedstawieniu niż „B. M.. (...)”;

l) przyjęciu jako podstawę obliczenia wynagrodzenia za korzystanie z kostiumów cen rynkowych przewidzianych za realizację scenografii wskazanych w oświadczeniach sporządzonych wyłącznie na potrzeby niniejszego postępowania, podczas gdy kostiumy projektowane przez powoda stanowią samodzielne dzieło, a z umowy między stronami nie wynikało by kostiumy były nieodłącznym elementem scenografii spektaklu i mogły być wykorzystywane wyłącznie razem z pozostałymi elementami scenografii,

m) przyjęciu, że powód poniósł szkodę, którą pozwany jest zobowiązany naprawić, w sytuacji gdy powód w żaden sposób nie wykazał ani faktu poniesienia szkody, ani jej rozmiarów, ani należytej podstawy do ewentualnego jej wyliczenia,

n) całkowitym pominięciu okoliczności, że zgodnie z zasadami panującymi u pozwanego umowy na zaprojektowanie scenografii lub kostiumów regulujące wprost także prawa autorskie twórcy przewidują, że wynagrodzenie za wykonanie dzieła obejmuje także przejście praw autorskich, ewentualnie udzielenie licencji, w związku z czym należałoby przyjąć, że gdyby kwestia praw autorskich została uregulowana wprost w umowie z powodem, nie otrzymałby on z tego tytułu żadnego dodatkowego wynagrodzenia, zatem po jego stronie nie zaistniała szkoda;

2. tj. art. 278 § 1 k.p.c. poprzez niepowołanie dowodu z opinii biegłego sądowego właściwej specjalności na okoliczność wysokości ewentualnego wynagrodzenia, jakie byłoby należne powodowi za korzystanie z kostiumów, które zaprojektował, w sytuacji, gdy okoliczność ta wymagała wiadomości specjalnych, gdyż powód nie przedstawił obiektywnej podstawy do obliczenia takiego wynagrodzenia z uwzględnieniem takich okoliczności jak czas realizacji umowy, sposób korzystania z utworów, osoba powoda (jego wcześniejsze realizacje, jego doświadczenie, wartość rynkowa prac powoda), wcześniejsze relacje zawodowe łączące powoda z pozwanym, przy czym Sąd I instancji nie posiadał wiadomości specjalnych, na podstawie, których mógłby ustalić kryteria oceny wysokości należnego wynagrodzenia i to wynagrodzenie określić;

3. tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wypowiedzenie się w treści uzasadnienia, co do okoliczności przyjęcia kwoty 2.500 zł tytułem naprawienia szkody za każdorazowe naruszenie praw autorskich powoda, nie wyjaśnienie kryteriów, jakimi Sąd I instancji się kierował, nie wypowiedzenie się w zakresie podnoszonego przez pozwanego zarzutu art. 5 k.c. i nie rozważenie postawy powoda w kontekście jego roszczeń, przy czym wskazane braki mogą skutkować tym, że zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

1. **art. 65 § 2 k.c.** poprzez jego nieprawidłową wykładnię i przyjęcie, że strony w umowie. określiły pole eksploatacji w postaci korzystania z utworów wyłącznie poprzez wystawianie spektaklu „B. M. (...)”, w sytuacji, gdy takiego ograniczenia nie można wyinterpretować z treści umowy, a zachowanie stron w okresie 6 lat od jej podpisania wskazuje, że strony nie wyrażały takiej woli, by kostiumy zaprojektowane przez powoda nie były wykorzystywane przez pozwanego podczas wydarzeń promujących pozwanego lub takich, w których pozwany brał udział;

1. **art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego niezastosowanie i niezrekonstruowanie woli stron w oparciu o ustalone zwyczaje, tj. o powszechnie panującą praktykę wykorzystywania kostiumów ze spektakli podczas wydarzeń promujących pozwanego lub takich, w których pozwany brał udział;

2. **art. 5 k.c.** poprzez jego niezastosowanie, mimo że powód:

a) kieruje swoje roszczenie wobec instytucji samorządowej, utrzymującej się ze środków publicznych, nieprowadzącej faktycznie działalności komercyjnej,

b) z racji wykonywanego zawodu doskonale zna zwyczaje panujące w teatrach i wie, że kostiumy projektowane na potrzeby jednego spektaklu są używane przez teatry w innych wydarzeniach,

c) z racji wykonywanego zawodu powinien zdawać sobie sprawę z konieczności uregulowania kwestii prawnoautorskiej już w umowie, skoro tak bardzo zależało powodowi na korzystaniu z utworów jego autorstwa wyłącznie na potrzeby jednego spektaklu,

d) jest małżonkiem pracownicy pozwanego, zatem na bieżąco miał wiedzę o tym, co dzieje się z jego utworami, a tymczasem swoje roszczenia zgłosił dopiero w 2016 r.,

e) cały czas pozostawał z pozwanym w dobrych relacjach, występował do dyrektora pozwanego o rekomendacje i takie otrzymywał;

3. **art. 16 pkt 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.** poprzez jego nieprawidłową wykładnię wyrażającą się w uznaniu, że pozwany naruszył osobiste prawa autorskie powoda poprzez naruszenie integralności utworu oraz jego nierzetelne wykorzystanie, w sytuacji gdy:

a) z ustaleń Sądu I instancji wynika, że kostiumy zaprojektowane przez powoda stanowiły samodzielne dzieło, ponadto brak było podstaw do przyjęcia, iż stanowią one nieodłączny element scenografii;

b) z przeprowadzonych dowodów wynika, że ewentualne drobne zmiany w kostiumach lub ubranie męskich kostiumów przez kobiety, spowodowane było okolicznościami obiektywnymi, niezależnymi od pozwanego oraz nie naruszały więzi twórcy z utworem;

4. **art. 16 pkt 2 w zw. z art. 34 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego nieprawidłową wykładnię wyrażającą się w uznaniu, że pozwany naruszył osobiste prawa autorskie powoda poprzez niepodawanie do publicznej wiadomości każdorazowo nazwiska powoda (twórcy projektów kostiumów), w sytuacji gdy pozwany podawał informację na ten temat za każdym razem, kiedy było to technicznie możliwe;

5. **art. 32 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że pomimo że kostiumy zaprojektowane przez powoda mają charakter utworów plastycznych, a pozwany nie otrzymał w związku z wykorzystaniem tych konkretnych utworów korzyści majątkowych, w sprawie nie zachodzi przypadek dozwolonego użytku;

6. **art. 34 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego nieprawidłową wykładnię polegającą na uznaniu, że pozwany w każdym z siedmiu przypadków korzystania z kostiumów, bez względu na okoliczności, powinien wskazać powoda jako autora kostiumów, pomimo że z zeznań świadków wynikało, że podczas

wydarzeń miejskich nie jest to praktykowane, a ponadto pozwany w dniu 30 listopada 2015 r. podczas wykorzystania kostiumów projektu powoda wymienił jego nazwisko;

7. **art. 49 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że strony w umowie określiły sposób korzystania z utworów powoda jako wykorzystanie ich wyłącznie razem oraz wyłącznie poprzez wystawianie na deskach pozwanego sztuki „B. M.. (...)”, podczas gdy zgodnie z art. 49 ust. 1 u.p.a.p.p. w sytuacji nieokreślenia tego w umowie, sposób korzystania z utworu powinien być zgodny z charakterem i przeznaczeniem utworu oraz przyjętymi zwyczajami, które pozwany w niniejszej sprawie przedstawił i które uzasadniały przyjęcie, że jego działanie nie było bezprawne;

8. **art. 79 ust. 1 pkt 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w nakazaniu pozwanemu zaniechania dokonywania naruszeń osobistych i majątkowych autorskich prawa powoda poprzez zaniechanie jakiegokolwiek wykorzystywania elementów scenografii oraz kostiumów zaprojektowanych przez powoda poza spektaklem teatralnym pt. „B. M.. (...)”, w sytuacji, gdy w kontekście stanu faktycznego sprawy, czyli braku bezprawnego wykorzystania scenografii oraz kostiumów projektu powoda przez pozwanego, nie zachodziła ku temu podstawa, a ponadto z umowy łączącej strony, ewentualnie z art. 33 ust. 1 wskazanej ustawy wynika uprawnienie pozwanego do korzystania z utworów;

9. **art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w zasądzeniu od pozwanego na rzecz powoda kwoty 17.500 zł tytułem naprawienia szkody za naruszenie praw autorskich powoda, w sytuacji, gdy przepis ten nie miał w niniejszej sprawie zastosowania z uwagi na fakt, że:

- a) nie doszło do naruszenia praw autorskich powoda - działanie pozwanego nie było bezprawne;
- b) powód nie wykazał, aby poniósł szkodę;
- c) powód nie udowodnił na podstawie okoliczności obiektywnych wysokości ewentualnej szkody;

10. **art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w zasądzeniu od pozwanego na rzecz powoda kwoty 17.500 zł tytułem naprawienia szkody za naruszenie praw autorskich powoda, zgodnie z przyjęciem, że powód w przypadku każdego z siedmiu naruszeń poniósł szkodę w wysokości 2.500 zł, w sytuacji, gdy Sąd I instancji ustalił, że w dniu 30 listopada 2015 r. aktorzy pozwanego odgrywali sceny ze spektaklu, do którego kostiumy zostały zaprojektowane, zatem utwory powoda zostały wykorzystane do takiego celu, jaki powód przypisuje umowie z dnia 13 września 2010 r.

11. **art. 79 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych** poprzez jego niewłaściwą wykładnię i uznanie, że:

- a) oświadczenie nie będzie stanowiło nadmiernej represji w sytuacji, gdy będzie ono skierowane do innego grona adresatów (tj. innych osób oraz do znacznie szerszego grona), niż publiczność, jaka prawdopodobnie mogła widzieć aktorów pozwanego w kostiumach autorstwa powoda;
- b) oświadczenie nie będzie stanowiło nadmiernej represji w sytuacji, gdy będzie ono dostępne dla każdego, utrwalone na stałe, a użycie kostiumów zaprojektowanych przez powoda było incydentalne, krótkotrwałe i dotyczyło wyłącznie działalności teatralnej;
- c) oświadczenie powinno zostać złożone we wskazanej w zaskarżonym w wyroku treści, w sytuacji, gdy nie odpowiada ona stanowi faktycznemu sprawy, tj. pomija okoliczności, że pozwany nigdy nie wykorzystał elementów scenografii zrealizowanej przez powoda, a aktorzy pozwanego nigdy nie występowali w kostiumach zaprojektowanych przez powoda w innych spektaklach, niż „B. M.. (...)”.

W piśmie procesowym z dnia 28 listopada 2018 r. skarżący w uzupełnieniu zarzutów apelacji wskazał ponadto, że w kontekście braku bezprawnego wykorzystania scenografii oraz kostiumów projektu powoda przez pozwanego, nie zachodziła podstawa do nakazania pozwanemu zaniechania dokonywania naruszeń osobistych i majątkowych autorskich praw powoda poprzez zaniechanie wykorzystywania elementów scenografii oraz kostiumów zaprojektowanych przez powoda poza spektaklem „B. M. (...)”, zaś w oparciu o łączącą strony umowę, ewentualnie art. 33 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych pozwanemu służyło uprawnienie do korzystania z utworu. W ocenie skarżącego, na mocy art. 51 ust. 31 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, prawa autorskie powoda się wyczerpały, bowiem po wprowadzeniu do obrotu nośnika dzieła dalszy obrót nim nie narusza autorskich praw majątkowych, a ich dalsza „cyrkulacja” nie jest w żadnej mierze poddana kontroli ze strony autora i nie może być oceniana, jako wkroczenie w przysługujące autorowi władztwo, co do dysponowania własnym dziełem. Zdaniem skarżącego, jego działania mogą być nadto interpretowane, jako korzystanie z prawa cytatu plastycznego; skarżący podkreślił, że wykorzystał dzieło powoda w celu informacyjnym lub marketingowym prezentując siebie jako instytucję kultury z fragmentem jej działalności. Skarżący zwrócił także uwagę na sprzeczność twierdzeń Sądu I instancji, który w treści uzasadnienia traktuje scenografię oraz kostiumy zarówno jako jeden utwór jak i odrębne utwory, co jest istotne, albowiem przyjmując za zasadne twierdzenia powoda o naruszeniu integralności utworu poprzez korzystanie z kostiumów w oderwaniu od scenografii, jednocześnie Sąd I instancji stwierdza, że za każdorazowe wykorzystanie kostiumów powodowi należne będzie wynagrodzenie jak za realizację całej scenografii.

Skarżący domagał się zmiany wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie uchylenia wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach procesu.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, wskazując na niezasadność zarzutów podniesionych w wywiedzionym środku zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna jedynie w niewielkim zakresie.

W rozpoznawanej sprawie zachodziła konieczność uzupełnienia zgromadzonego materiału dowodowego w postaci uzupełniającego przesłuchania powoda, które Sąd Apelacyjny uznaje za w pełni wiarygodne, albowiem wnioski z niego wypływające znajdują potwierdzenie w treści umowy łączącej strony, zaś okoliczności odmiennych pozwany nie zdołał wykazać. Odnosząc się do podniesionego przez skarżącego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wskazać przede wszystkim należy, iż zarzut taki może zostać skutecznie przedstawiony przez wykazanie, że Sąd I instancji popełnił błędy w ocenie dowodów, naruszył zasady logicznego rozumowania czy doświadczenia życiowego; konieczne pozostaje przy tym jednocześnie wskazanie konkretnych dowodów, których zarzut taki dotyczy. Zgodnie bowiem z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania po wszechstronnym rozważeniu zebranego materiału dowodowego. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – ważąc ich moc oraz wiarygodność – odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Zarówno w literaturze jak i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się także, że powyższa ocena musi być oparta na wszechstronnym rozważeniu zgromadzonego materiału dowodowego, przez co należy rozumieć uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych środków dowodowych, mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności. Zgłoszony w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. może zostać uwzględniony jedynie w przypadku wykazania jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając, a także w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo

- skutkowych Natomiast nie czyni zarzutu tego skutecznym przedstawianie przez skarżącego własnej wizji stanu faktycznego w sprawie, opartej na dokonanej przez siebie odmiennej ocenie dowodów, a nawet możliwość w równym stopniu wyciągnięcia na podstawie tego samego materiału dowodowego odmiennych wniosków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. sygn. akt II CKN 817/00, publ. LEX nr 56906, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r. sygn. akt IV CKN 970/00, publ. LEX nr 52753). Skarżący nie tylko nie wskazał jakie reguły oceny materiału dowodowego Sąd I instancji naruszył, ale nie określił nawet ocenę jakich dowodów kwestionuje, zatem zarzut naruszenia prawa procesowego w tym zakresie w istocie nie poddawał się ocenie instancyjnej. Nie można podzielić jedynie ustalenia Sądu i instancji, znajdującego również wyraz w treści sentencji zaskarżonego wyroku, że pozwany naruszał prawa autorskie powoda również poprzez wykorzystywanie stworzonych przez niego kostiumów do innych przedstawień teatralnych. Sama formuła tego ustalenia – poziom jej ogólności wskazuje, że powód nie wykazał w jakich innych przedstawieniach teatralnych poza sztuką „B. M.. (...)” pozwany miałby wykorzystywać przedmiotowe kostiumy. Jedynie zatem na marginesie wskazać trzeba, że odniesienie się w sentencji zaskarżonego wyroku do „przedsięwzięć” pozwanego pozostaje na tyle szerokie, że obejmuje wszystkie formy jego działalności.

Co prawda Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie poczynił ustalenia, że pozwany wykorzystywał w sposób bezprawny inne elementy scenografii stworzonej przez powoda do spektaklu teatralnego „B. M.. (...)”, jednakże sentencja zaskarżonego wyroku w odniesieniu do nakazania pozwanemu zaniechania dokonywania naruszeń praw autorskich powoda oraz treść oświadczenia, do jakiego opublikowania został zobowiązany pozwany wskazuje również na wykorzystanie przez niego scenografii (obok kostiumów). Również i w tym zakresie słusznie zarzuca skarżący, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie daje jakichkolwiek podstaw do ustalenia, że do naruszenia praw autorskich powoda przez pozwanego doszło także wskutek wykorzystania przez niego scenografii do spektaklu teatralnego „B. M.. (...)” (obok kostiumów).

Pozostałe ustalenia stanu faktycznego sprawy poczynione przez Sąd I instancji w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia pozostawały prawidłowe; Sąd Apelacyjny w pełni je podziela i uznaje za własne, zatem nie zachodziła potrzeba ich ponownego przytaczania.

Słusznie Sąd Okręgowy ustalił, że strony zawarły umowę licencji niewyłącznej, na podstawie, której pozwany miał prawo do eksploatacji utworu stworzonego przez powoda wyłącznie w zakresie wykorzystania go w ramach przedstawienia „B. M.. (...)”, przy czym umowa ta w istocie nie precyzowała wprost pól eksploatacji utworu, których dotyczy uprawnienie do korzystania w ramach licencji. Jednakże ani sama treść umowy stron, ani pozostały materiał dowodowy, w tym przesłuchanie stron nie pozwala na poczynienie oczekiwanego przez skarżącego, ustalenia, że wskazanie w umowie tytułu spektaklu miało jedynie ukierunkować powoda co do wyglądu, charakteru i formy utworów. Słuszny pozostaje wniosek Sądu I instancji, podjęty przy zasadnym uwzględnieniu przepisu art. 65 § 2 k.c., że pozwany na podstawie umowy licencyjnej był uprawniony do korzystania z utworu stworzonego przez powoda wyłącznie w ramach spektaklu „B. M.. (...)”.

Wbrew twierdzeniom skarżącego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dostarczył podstaw do twierdzenia, że powszechnym zwyczajem w teatrach i innych instytucjach kultury jest wykorzystywanie elementów spektakli (lub innych utworów plastycznych) w wydarzeniach promujących teatr i wydarzeniach okołoteatralnych, co stanowi reklamę danej instytucji, spektaklu, z którego pochodzą rekwizyty lub kostiumy lub ich autora, zaś z przepisu art. 35 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych wynika wprost, że nawet dozwolony użytek utworu nie może godzić w słusne interesy twórcy, co ma miejsce przede wszystkim wówczas, gdy dochodzi do zaniechania wskazania autora utworu. Zbyt daleko idącym wnioskiem pozostaje także twierdzenie skarżącego, oparte na treści innych umów przez niego zawieranych, że gdyby kwestia praw autorskich została uregulowana wprost w umowie z powodem, nie otrzymałby on z tego tytułu żadnego dodatkowego wynagrodzenia, albowiem nie można w istocie ocenić, czy umówione przez strony wynagrodzenie nie pozostawałoby wyższe niż wskazane w umowie stron.

Wyjaśnić także należy, że nawet poczynienie zgodnych z twierdzeniami pozwanego ustaleń w odniesieniu do tego, że decyzje o wykorzystaniu przez pozwanego kostiumów zaprojektowanych przez powoda były również podejmowane

przez samych aktorów pozwanego, nie będzie skutkowało odmienną oceną powództwa, skoro występując w tych kostiumach aktorzy reprezentowali niewątpliwie pozwanego, a samo ich użycie naruszało prawa autorskie powoda. Pozostałe zarzuty sformułowane przez skarżącego jako błędne ustalenia stanu faktycznego sprawy w istocie pozostają zarzutami dotyczącymi nieprawidłowej subsumpcji wskazywanych elementów stanu faktycznego sprawy. Sąd I instancji podejmując zaskarżone rozstrzygnięcie nie naruszył także art. 278 §1 k.p.c. poprzez nie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego właściwej specjalności na okoliczność wysokości ewentualnego wynagrodzenia, jakie byłoby należne powodowi za korzystanie z zaprojektowanych przez niego kostiumów. Pozwany takiego wniosku nie złożył, zaś dla oceny materiału dowodowego przedstawionego przez powoda przy piśmie przygotowawczym z 19 lutego 2018 r. (data prezentaty, karta 220) nie były konieczne wiadomości specjalne. Należy także wskazać, że pozwany nie odniósł się nie tylko do wskazania przez powoda w załączniku do protokołu rozprawy z 23 listopada 2017 r., że brak jest ogólnych stawek rynkowych za udzielenie licencji na wykorzystanie utworu scenograficznego z uwagi na brak jednolitości takich utworów, ale i do treści dokumentów przedstawionych przez powoda przy piśmie przygotowawczym z 19 lutego 2018 r., które słusznie, również przy uwzględnieniu treści art. 230 k.p.c. Sąd I instancji uznał za wiarygodne. Sam fakt, że dokumenty te zostały przygotowane na potrzeby przedmiotowego postępowania nie oznacza, że są one niewiarygodne, skoro nie dotyczyły podstawowych faktów mających znaczenie dla powstania roszczenia, a zmierzały do wykazania wysokości szkody, która była ich wynikiem; w pewnym sensie podobnie na potrzeby postępowania sporządzona jest opinia biegłego.

Zarzut podniesiony przez skarżącego w zakresie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. pozostaje zasadny jedynie częściowo. Sąd Okręgowy przedstawił bowiem w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawę przyjęcia kwoty 2.500 zł jako kwoty należnego powodowi odszkodowania za każdorazowe naruszenie przez pozwanego praw autorskich powoda, wskazując na oświadczenia jednostek kultury dotyczące wynagrodzenia płaconego twórcy za poszczególne wykorzystanie utworu poza polem eksploatacji określonym w umowie oraz art. 322 k.p.c. W istocie natomiast uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera oceny podniesionego przez pozwanego zarzutu naruszenia art. 5 k.c., jednakże materiał dowodowy zgromadzony w sprawie i jej ustalone okoliczności zezwalają na stwierdzenie, że i ten zarzut pozwanego pozostawał niezasadny. O zasadności tego zarzutu z całą pewnością nie może przesądzać sama osoba pozwanego, co więcej instytucja kultury jaką pozostaje pozwany powinna z najwyższą starannością dbać o uprawnienia twórców. Trudno też przyjąć, aby powód dopuścił się szczególnego zaniedbania w zakresie troski o własne interesy skutkującego odmówieniem udzielenia mu ochrony z uwagi na, w istocie, nieprecyzyjną treść umowy czy też pewną zwłokę w dochodzeniu służących mu praw. To czy powód będzie dochodził przysługujących mu praw i kiedy to uczyni pozostaje z zasady wyłącznie jego decyzją obarczoną możliwą konsekwencją przedawnienia roszczenia; pewnego zaniechania powoda w tym przedmiocie nie można uznać za zgodę na wykorzystywanie stworzonego przez niego utworu poza umówionym przez strony polem eksploatacji, zwłaszcza że wskazał on na przyczyny takiego stanu rzeczy, które mogą usprawiedliwiać takie zachowanie. Sprzeczności roszczenia powoda z art. 5 k.c. nie można upatrywać także i w tym, że pozostawał on z pozwanym w dobrych relacjach, czy też że uzyskał on od niego rekomendację w zakresie swojej działalności artystycznej. Wskazać wreszcie należy, że utrwaloną w judykaturze i orzecznictwo zasadą pozostaje, że na przepis art. 5 k.c. może powołać się jedynie taki podmiot, który sam przestrzega zasad współzycia społecznego, zaś skoro pozwany dokonywał naruszeń praw autorskich powoda, to jego zachowaniu nie można przypisać wymaganej cechy. Odnosząc się do sformułowanych przez skarżącego zarzutów naruszenia prawa materialnego Sąd Apelacyjny uznaje je za uzasadnione jedynie w ograniczonym zakresie. W pierwszej kolejności wyjaśnić należy, że Sąd Okręgowy poprzez przyjęcie, że strony w umowie określiły pole eksploatacji utworu powoda w postaci korzystania z niego wyłącznie poprzez wystawianie spektaklu „B. M.. (...)” nie stanowi naruszenia art. 65 § 2 kc. Treść umowy w tym zakresie nie zawiera co prawda jednoznacznego określenia, ale jednocześnie wprost wskazuje na takie ograniczenie; brak podstaw do ustalenia, że analizowany zapis miał jedynie ukierunkować powoda co do wyglądu, charakteru i formy utworu, co więcej taka wykładnia tego zapisu byłaby w istocie sprzeczna z jego literalną treścią. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie wskazuje też, aby zachowanie powoda już po stworzeniu utworu można było wyklądać jako zezwolenie na poszerzenie umówionych pól eksploatacji; przesłuchanie powoda uzupełnione przed Sądem Apelacyjnym wprost takiemu ustaleniu zaprzecza, przy czym powód, w sposób być może subiektywny, ale wskazał na przyczynę pewnej zwłoki w dochodzeniu swych praw. Niezrozumiały jest zarzut skarżącego naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 42 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych poprzez jego niezastosowanie,

choć wskazanie przez skarżącego, że podnoszone uchybienie miałyby polegać na niezrekonstruowaniu woli stron w oparciu o ustalone zwyczaje, tj. o powszechnie panującą praktykę wykorzystywania kostiumów ze spektakli podczas wydarzeń promujących pozwanego lub takich, w których pozwany brał udział, pozwala na ustalenie, że skarżący odwołuje się w nim do art. 49 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Zgodnie z przepisem art. 49 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jeżeli w umowie nie określono sposobu korzystania z utworu, powinien on być zgodny z charakterem i przeznaczeniem utworu oraz przyjętymi zwyczajami, jednakże pozwany nie wykazał podnoszonych przez siebie tez, że powszechnie panującą praktyką jest wykorzystywanie kostiumów ze spektakli podczas wydarzeń promujących pozwanego lub takich, w których pozwany brał udział, zaś powód tezie takiej zaprzeczył. Z treści zawartej przez strony umowy wynika wykorzystanie kostiumów stworzonych przez powoda w ramach spektaklu teatralnego „B. M. (...)”, zaś ani charakter, ani przeznaczenie utworu stworzonego przez powoda nie wskazuje, aby mógł być on wykorzystywany poza wystawieniem przez pozwanego spektaklu teatralnego „B. M. (...)”, w tym aby kostiumy miały być wykorzystywane w sposób odrębny od samego spektaklu. Pozwany okoliczności przeciwnej, podobnie jak faktu, że przyjęte zwyczaje uzasadniały takie wykorzystywanie utworu stworzonego przez powoda nie wykazał.

Pozwany nie wykazał także, aby we wszystkich opisywanych przez powoda sytuacjach korzystał z jego utworu czy to zgodnie z zawartą przez strony umową, czy też w ramach dozwolonego użytku. Słusznie jednak skarżący wskazuje, że odtworzenie niektórych scen ze spektaklu „B. M. (...)” z użyciem kostiumów stworzonych przez powoda nie naruszyło jego praw autorskich; takie wykorzystanie elementu utworu jest zgodne z ustalonym dopuszczalnym polem eksploatacji, którego wyznacznikiem pozostaje wystawianie przez pozwanego wskazanego przedstawienia. O ile do użycia kostiumów doszło w ramach wystawiania choćby fragmentu spektaklu „B. M. (...)”, czy też otwartej próby do tego spektaklu nie można zasadnie twierdzić, aby wskazane pole eksploatacji zostało przekroczone. Z wiarygodnego w tym zakresie przesłuchania Z. L. wynika zaś, że podczas otwarcia Centrum (...) (...) w T. w dniu 30 listopada 2015r. użyto kostiumów stanowiących element utworu powoda w celu wykorzystania ich podczas otwartej próby do spektaklu „B. M. (...)” oraz podczas wystawienia fragmentu tego przedstawienia. Przedmiotowe kostiumy zostały użyte bez scenografii stworzonej przez powoda i w innym oświetleniu, jednakże jedynie na tej podstawie nie można stwierdzić, że doszło do takiego naruszenia integralności utworu powoda, który uzasadniałby wniosek o naruszeniu jego praw autorskich, skoro zważy się na fakt, że fragmenty spektaklu były wystawiane również w formie otwartej próby i poza siedzibą pozwanego; konsekwencją takiego rozumowania musiałby być zdecydowanie zbyt daleko idące stwierdzenie, że każde wystawienie fragmentu spektaklu, w trakcie którego nie dochodzi do zaprezentowania wszystkich kostiumów czy też pełnej scenografii, narusza integralność utworu i uzasadnia wniosek o naruszeniu praw autorskich jego autora. Pozwany zatem wykorzystując kostiumy stworzone przez powoda w toku otwartej próby do spektaklu „B. M. (...)” oraz w ramach wystawiania fragmentów tego spektaklu, podczas otwarcia Centrum (...) (...) w T. w dniu 30 listopada 2015r., nie naruszył praw autorskich powoda, zwłaszcza, że wskazał na osobę pozwanego, jako twórcę kostiumów, co wynika również z wiarygodnego w tym zakresie przesłuchania Z. L., który nie twierdził, aby pozwany czynił to w innych opisywanych przez powoda sytuacjach. We wskazanym zakresie zatem za zasadny należy uznać podnoszony przez skarżącego zarzut naruszenia prawa materialnego. Jednocześnie, nawet poczynienie zgodnych z twierdzeniami pozwanego ustaleń w odniesieniu braku możliwości technicznych w zakresie wskazania na osobę autora kostiumów w pozostałych przypadkach użycia przez pozwanego kostiumów stanowiących element utworu powoda, nie będzie skutkowało uznaniem powództwa w zakresie tego zdarzeń za niezasadne, skoro pozwany w ogóle nie był uprawniony do użycia w tych okolicznościach przedmiotowych kostiumów, co czyni niezasadnym w tym zakresie zarzut naruszenia art. 16 pkt 2 ustawy o prawach autorskich o prawach pokrewnych. O zasadności zarzutu naruszenia art. 16 pkt 3 ustawy o prawach autorskich o prawach pokrewnych nie świadczy także fakt, że z przeprowadzonych dowodów wynika, że ewentualne pewne zmiany w kostiumach lub ubraniu męskich kostiumów przez kobiety spowodowane było okolicznościami obiektywnymi, skoro wskazany przepis chroni nienaruszalność treści i formy utworu oraz jego rzetelne wykorzystanie, zaś do tego wykorzystania doszło w sposób nieuprawniony.

Odnosząc się do kolejnego sformułowanego przez skarżącego zarzutu naruszenia art. 32 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji, że użycie przez pozwanego kostiumów stanowiących element utworu stworzonego przez powoda nie stanowiło ich publicznego wystawienia

w znaczeniu wskazanego przepisu. Przytoczona przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku argumentacja we wskazanej kwestii zostaje w całości uznana przez Sąd Apelacyjny za własną; wskazuje ona na niezasadność podniesionego w tym zakresie zarzutu, przy czym nie zachodzi potrzeba jej ponownego przytoczenia.

Podstawy do uznania roszczenia powoda za niezasadne nie stwarza także wskazywany przez skarżącego art. 33 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, albowiem utwór powoda nie został wystawiony na stałe na ogólnie dostępnej drodze, ulicy, placu czy ogrodzie, ani też art. 52 ust.3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, albowiem utwór powoda nie został wprowadzony do obrotu. Podobnie jako niezasadne ocenić należy twierdzenia skarżącego, że był on uprawniony do użycia kostiumów stworzonych przez powoda jako cytatu plastycznego, zwłaszcza że nie wskazał on na osobę autora oraz upatrującego źródła tego uprawnienia w fakcie wykorzystania kostiumów w celach informacyjnych i marketingowych, przy prezentacji siebie jako instytucji kultury.

Rację ma skarżący wywodząc, że w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd I instancji wskazał, że kostiumy zaprojektowane przez powoda są unikalne i stanowią samodzielne dzieło, czyniąc to przede wszystkim celem podkreślenia ich szczególnego znaczenia w zaprojektowanej przez powoda scenografii. Odniesienie się przez Sąd I instancji do przedmiotowych kostiumów jako do samodzielnego utworu nie pozostaje jednak tożsame z wnioskiem, że kostiumy te nie stanowią także elementu utworu jakim jest cała scenografia stworzona przez powoda. Analiza okoliczności sprawy wskazują zaś, że powód udzielając pozwanemu zezwolenia na wykorzystywanie stworzonych przez siebie kostiumów czynił to w celu użycia ich przez pozwanego tylko w ramach sztuki teatralnej „B. M. (...)”. W sytuacji, gdy doszło do naruszenia praw autorskich powoda poprzez bezprawne wykorzystanie elementu jego utworu, przy czym za takie wykorzystanie elementu utworu powód mógł otrzymać wynagrodzenie, słusznie Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że kwota jakiej nie uzyskał powód wskutek bezprawnego działania pozwanego stanowi poniesioną przez niego szkodę. Słusznie też Sąd Okręgowy, określając wysokość poniesionej przez powoda szkody, zastosował art. 322 k.p.c., albowiem ściśle udowodnienie jej wysokości nie jest możliwe, skoro wynagrodzenie odnosić się musi do przedmiotu o tak indywidualnych cechach jakim jest utwór oraz różnych sposobów jego wykorzystania. Wynagrodzenie powoda za wykonanie całego przedmiotu umowy wynosiło 18.681 zł brutto, zatem odszkodowanie za jednorazowe naruszenie jego praw autorskich wynosi niecałe 14 % umówionego wynagrodzenia, przy tym podzielić należy pogląd Sądu I instancji, że kostiumy zaprojektowane przez powoda były oceniane przez samego pozwanego jako unikalne, co stało się przyczyną ich wykorzystywania poza spektaklem, na potrzeby którego zostały zaprojektowane. Brak też podstaw do uznania za niewiarygodne dokumentów złożonych przez powoda wraz z pismem procesowym z 10 lutego 2018 r. (data prezentaty), z treści których wynika, że udzielające informacji podmioty uiszczają wynagrodzenie za jednorazowe wykorzystanie scenografii lub kostiumów szacowane na 10 - 25 % wynagrodzenia za stworzenie takiego utworu. Podkreślić przy tym należy, że Sąd I instancji nie stwierdził, że za każdorazowe naruszenie praw autorskich powoda należne mu będzie odszkodowanie odpowiadające wynagrodzeniu za realizację całej scenografii, zaś z dokumentów sporządzonych przez Teatr Nowy w Ł., (...) Teatr (...) (...) we W. wynika, że umowy o na stworzenie scenografii i kostiumów są zawierane zwykle odrębnie, wynagrodzenie za stworzenie kostiumów wynosi od 5.000 zł do 18.000 zł, zaś sam pozwany traktuje kostiumy stworzone przez powoda jako odrębny utwór.

W tych okolicznościach naruszenie przez Sąd I instancji art. 79 ust.1 pkt 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych polega jedynie na zamieszczeniu w treści sentencji nakazującej pozwanemu zaniechanie dokonywania naruszeń praw odwołania do wykorzystania przez pozwanego elementów scenografii i w tym zakresie zaskarżony wyrok podlegał stosownej zmianie na mocy do art. 386 § 1 k.p.c. Przepis art. 79 ust.1 pkt 3 Sąd I instancji naruszył jedynie w zakresie ustalenia, że powodowi należy się odszkodowanie za siedmiokrotne naruszenie przez pozwanego jego praw autorskich w sytuacji, gdy podczas otwarcia Centrum (...) (...) w T. w dniu 30 listopada 2015r. do naruszenia praw autorskich powoda nie doszło, zatem należało zasądzić na jego rzecz odszkodowanie za sześciokrotne naruszenie przez pozwanego praw autorskich i w tym zakresie zaskarżony wyrok również podlegał stosownej zmianie z mocy art. 386 § 1 k.p.c. Naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisu art. 79 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych polegało natomiast tylko na zamieszczeniu w treści oświadczenia do jakiego złożenia zobowiązany został powód imienia i nazwiska przedstawiciela pozwanego J. M. oraz wskazanie w jego treści również na wykorzystanie przez pozwanego scenografii (obok kostiumów) stanowiącej utwór powoda i na wykorzystywanie przez pozwanego

utworu powoda w innych przedstawieniach. Okoliczność przez kogo pozwany jest reprezentowany nie pozostaje w żadnym związku z przedmiotem rozstrzygnięcia, zaś materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie daje żadnych podstaw do ustalenia, że pozwany w sposób bezprawny wykorzystywał scenografię stworzoną przez powoda do przedstawienia „B. M. (...)” oraz, że wykorzystywał ten utwór w innych przedstawieniach. Nie można zaś uznać, aby jednokrotne opublikowanie przez pozwanego oświadczenia w lokalnej prasie stanowiło dla niego nadmierna represję, skoro naruszenie praw autorskich powoda miało miejsce w obecności szerokiej publiczności, nie jest możliwe bliższe sprecyzowanie kręgu odbiorców działań pozwanego, które naruszały prawa autorskie powoda, nie wskazał on na autora utworu, a nadto również działania pozwanego mogły być utrwalone w sposób trwały, choćby poprzez wykonanie fotografii. Wobec powyższych okoliczności zaskarżony wyrok podlegał stosownej zmianie we wskazanym zakresie, zaś apelacja w pozostałym zakresie oddaleni na mocy art. 385 k.p.c. Wobec faktu, że powód uległ w postępowaniu apelacyjnym jedynie w nieznacznym zakresie nie zachodziła konieczność zmiany rozstrzygnięcia Sądu I instancji o kosztach postępowania, zaś o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł stosownie do art. 108 § 1, art.100 k.p.c. oraz § 2 ust.5, § 10 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800 z późn. zm.).

SSA Mariusz Wicki SSA Teresa Karczyńska – Szumilas del. SSO Elżbieta Milewska - Czaja